

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.177
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,

доктору політичних наук, професору,
Нагорняку Михайлу Миколайовичу

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, доцента,
декана факультету управління
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
П'ятничук Ірини Дмитрівни
на дисертаційну роботу **Попова Олександра Павловича**
**«Механізми цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах
розвитку електронного урядування»,**
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

**Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами,
темами.**

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою цифровізацією всіх сфер життєдіяльності, що зумовлює трансформацію традиційних моделей публічного управління та формування нових підходів до організації взаємодії між органами влади, громадянами та бізнесом. У цьому контексті розвиток електронного урядування стає одним із ключових інструментів підвищення ефективності державного управління, прозорості діяльності органів влади, якості надання публічних послуг та розширення можливостей громадянської участі. Важливою складовою цього процесу є забезпечення ефективної цифрової взаємодії органів публічної влади, що передбачає інтеграцію інформаційних систем, обмін даними між різними державними інституціями, узгодження управлінських процесів та впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність публічного сектору.

Актуальність дослідження механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади зумовлена насамперед необхідністю підвищення

ефективності міжвідомчої координації та забезпечення інтеперабельності державних інформаційних систем. У сучасних умовах цифрова трансформація публічного управління потребує створення інтегрованого цифрового середовища, в якому інформаційні ресурси різних органів влади можуть безперешкодно взаємодіяти, забезпечуючи швидкий, безпечний та надійний обмін даними. Саме інтеперабельність інформаційних систем виступає ключовою умовою формування цілісної системи електронного урядування, здатної забезпечити надання комплексних публічних послуг, реалізацію принципу «держава у смартфоні» та підвищення довіри громадян до державних інституцій.

Для України питання розвитку механізмів цифрової взаємодії набуває особливого значення у зв'язку з активним впровадженням цифрових реформ та інтеграцією до європейського цифрового простору. Реалізація державної політики цифровізації, зокрема створення та розвиток таких платформ, як державна система електронної взаємодії інформаційних ресурсів «Трембіта», портал та мобільний застосунок «Дія», електронні реєстри та цифрові адміністративні послуги, відкриває нові можливості для модернізації публічного управління. Водночас функціонування цих систем виявляє низку проблем, пов'язаних із фрагментарністю нормативно-правового забезпечення, недостатнім рівнем координації між органами влади, відсутністю єдиних стандартів цифрової взаємодії, обмеженістю кадрових ресурсів та нерівномірністю розвитку цифрової інфраструктури.

Важливим аспектом актуальності дослідження є також необхідність адаптації української системи електронного урядування до європейських стандартів і практик. У межах євроінтеграційного курсу Україна активно імплементує підходи Європейського Союзу до забезпечення інтеперабельності цифрових систем, зокрема положення Європейської рамки інтеперабельності та нові ініціативи, спрямовані на формування єдиного цифрового простору. Це зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні сучасних моделей цифрової взаємодії органів публічної влади, які поєднували б міжнародні стандарти з національними особливостями функціонування системи публічного управління.

Разом з тим, у науковій літературі недостатньо комплексно досліджено саме механізми цифрової взаємодії органів публічної влади як системне явище, що поєднує правові, організаційні, технологічні та соціально-комунікаційні компоненти. Більшість досліджень зосереджені на окремих аспектах цифровізації або функціонуванні електронних сервісів, тоді як проблема цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування потребує подальшого наукового осмислення.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та практичного вдосконалення механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування, що сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи публічного управління, забезпеченню інтероперабельності інформаційних систем, розвитку цифрових сервісів та формуванню сучасної, відкритої та людиноцентричної цифрової держави.

Дисертаційне дослідження було реалізоване у межах науково-дослідної роботи у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника за темою «Теоретико-методологічні та прикладні засади розроблення і функціонування інноваційних механізмів публічного управління та адміністрування» (номер державної реєстрації №0120U100494).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Попова Олександра Павловича на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, є науково обґрунтованими, логічно послідовними та характеризуються високим рівнем вірогідності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі на тему «Механізми цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування», забезпечується чітким визначенням мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження, застосуванням сучасної методологічної бази публічного управління, а також системним використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. У процесі дослідження застосовано методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, системного, структурно-функціонального, інституційного та компаративного аналізу, історико-логічний метод, метод узагальнення, моделювання та метод експертного оцінювання. Використання зазначених методів дозволило комплексно дослідити механізми цифрової взаємодії органів публічної влади, визначити їх структурні елементи, закономірності розвитку та напрями удосконалення в умовах цифрової трансформації публічного управління. Достовірність отриманих результатів забезпечується також широким використанням нормативно-правових актів України та Європейського Союзу у сфері електронного урядування, офіційних матеріалів органів державної влади, аналітичних звітів міжнародних організацій, статистичних даних, наукових

праць вітчизняних і зарубіжних учених, а також результатів власних наукових узагальнень автора.

У першому розділі дисертації «Теоретико-історичні засади дослідження проблем цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування» здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження. Автором систематизовано наукові підходи до трактування таких ключових понять, як «цифрова взаємодія», «електронне урядування», «інтероперабельність інформаційних систем», «цифрова сумісність» та інші суміжні категорії. На основі критичного аналізу наукових джерел уточнено їх зміст, визначено взаємозв'язки між ними та обґрунтовано їх значення для розвитку сучасної системи публічного управління. Запропоновані авторські підходи до трактування поняття «цифрова взаємодія органів публічної влади» ґрунтуються на узагальненні наукових концепцій та сучасних практик цифровізації державного управління, що підтверджує їх наукову обґрунтованість і логічну узгодженість із метою та завданнями дослідження.

Вірогідність теоретичних висновків першого розділу підтверджується також здійсненим історичним аналізом розвитку інформаційних систем, цифрової сумісності та взаємодії органів публічної влади. У роботі визначено основні етапи еволюції інформаційних систем у публічному секторі, що дозволило простежити трансформацію підходів до організації управлінських процесів – від традиційних інформаційних систем до сучасних інтегрованих цифрових платформ і мережевих форм управління. Проведений аналіз наукових досліджень у сфері цифрової взаємодії органів публічної влади дозволив визначити ступінь розробленості проблематики, виявити існуючі наукові підходи та окреслити напрями подальших досліджень. Отримані результати характеризуються логічною послідовністю та методологічною обґрунтованістю, що підтверджує їх наукову вірогідність.

У другому розділі «Особливості механізмів цифрової взаємодії та інтероперабельності інформаційних систем органів публічної влади в Україні та світі» здійснено комплексний аналіз сучасного стану нормативно-правового, організаційного та технологічного забезпечення цифрової взаємодії органів публічної влади. На основі системного аналізу нормативно-правових актів, державних стратегій та програм цифрової трансформації визначено ключові особливості формування механізмів цифрової взаємодії в Україні. Обґрунтованість отриманих висновків підтверджується аналізом функціонування державних інформаційних систем, електронних реєстрів, цифрових платформ та інструментів електронного урядування.

У роботі проведено порівняльний аналіз механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади у провідних країнах світу, що дозволило визначити основні тенденції розвитку електронного урядування, підходи до забезпечення інтероперабельності інформаційних систем та ефективні моделі міжвідомчої цифрової взаємодії. Використання компаративного аналізу сприяло виявленню можливостей адаптації зарубіжного досвіду до національних умов України та обґрунтуванню відповідних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів цифрової взаємодії. Вірогідність висновків другого розділу також підтверджується аналізом сучасних безпекових викликів, пов'язаних із функціонуванням цифрових систем у публічному секторі, зокрема загроз кібербезпеці, ризиків порушення конфіденційності даних та необхідності забезпечення стійкості інформаційної інфраструктури держави.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування» обґрунтовано напрями вдосконалення існуючих механізмів цифрової взаємодії та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування системи електронного урядування. Автором доведено, що запровадження інтероперабельності інформаційних систем органів публічної влади є одним із ключових чинників підвищення ефективності цифрової взаємодії, що забезпечує інтеграцію інформаційних ресурсів, оптимізацію управлінських процесів та підвищення якості надання публічних послуг.

У межах дослідження запропоновано матрицю моніторингу функціонування механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади як оціночну методику, яка дозволяє здійснювати комплексну оцінку ефективності цифрових процесів у публічному управлінні. Обґрунтованість цієї методики підтверджується використанням системного підходу до визначення показників оцінювання, що охоплюють організаційні, технологічні, інформаційні та безпекові аспекти цифрової взаємодії. Запропонована матриця дозволяє формувати доказову основу для прийняття управлінських рішень у сфері цифрової трансформації та сприяє підвищенню ефективності державної політики у сфері електронного урядування.

Практичні рекомендації щодо пріоритетних напрямів удосконалення механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади логічно випливають із результатів проведеного теоретичного та аналітичного дослідження. Вони ґрунтуються на узагальненні міжнародного досвіду розвитку електронного урядування, враховують сучасні виклики цифрової трансформації та особливості функціонування системи публічного управління в Україні. Запропоновані напрями вдосконалення механізмів цифрової взаємодії мають

комплексний характер і охоплюють нормативно-правові, організаційні, технологічні та безпекові аспекти функціонування цифрового урядування.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є методологічно обґрунтованими, логічно взаємопов'язаними та підтверджуються результатами теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і порівняльного аналізу міжнародного досвіду. Використання сучасного наукового інструментарію, широкої джерельної бази та системного підходу до дослідження забезпечує високий рівень достовірності та наукової вірогідності отриманих результатів. Отримані результати мають як теоретичну, так і практичну значущість для подальшого розвитку електронного урядування та вдосконалення механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність наукових результатів, одержаних у дисертаційній роботі, забезпечується використанням комплексного теоретико-методологічного підходу до дослідження механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування, застосуванням системи загальнонаукових і спеціально-наукових методів дослідження, а також використанням широкої інформаційної бази. У процесі дослідження опрацьовано нормативно-правові акти України та Європейського Союзу у сфері цифровізації та інтеграбельності інформаційних систем, офіційні матеріали органів державної влади, аналітичні звіти міжнародних організацій, результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, що забезпечило об'єктивність, наукову обґрунтованість та перевірюваність отриманих результатів. Достовірність сформульованих висновків підтверджується логічною узгодженістю теоретичних положень із результатами емпіричного аналізу функціонування інформаційних систем та цифрових платформ органів публічної влади, порівняльним дослідженням міжнародного досвіду розвитку електронного урядування, а також апробацією результатів дослідження у практичній діяльності органів публічної влади та під час їх обговорення на міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого науково-практичного завдання публічного управління – теоретико-методологічному обґрунтуванні механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади та розробленні на цій основі практичних рекомендацій щодо вдосконалення їх функціонування в умовах розвитку електронного урядування.

У дисертації вперше розроблено архітектурну модель механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади, що інтегрує цільово-функціональний, інформаційно-комунікативний, сервісно-інтеграційний, інфраструктурно-технологічний та кадрово-ресурсний компоненти й базується на принципах технічної, семантичної, організаційної, юридичної та політичної інтероперабельності. Також обґрунтовано комплексну оцінювальну методика у вигляді багатовимірної матриці моніторингу функціонування механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади, що поєднує різнотипні шкали вимірювання та мультиджерельні дані для формування політики, заснованої на доказах (evidence-based policy).

Удосконалено структурно-функціональний підхід до аналізу інформаційних систем у публічному управлінні та періодизацію розвитку інформаційних систем у контексті становлення цифрового суспільства. Подальшого розвитку набули наукові підходи до формування концепції цифрової інклюзії та участі громадян, узагальнення теоретичних підходів до трактування поняття «цифрова взаємодія органів публічної влади», а також положення щодо відстеження кіберзагроз у системі цифрової взаємодії на основі інституційно-функціонального та ризикологічного підходів.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях підтверджується наявністю 12 наукових публікацій, у яких відображено основні положення та результати дисертації, зокрема 4 статті у наукових фахових виданнях України зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування», 1 публікацію у міжнародному виданні та 7 тез доповідей у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Основні положення дослідження апробовано на міжнародних наукових конференціях, що забезпечило наукове обговорення й підтвердило їх актуальність і наукову значущість. У публікаціях послідовно відображено теоретичні засади дослідження, результати аналітичного опрацювання проблем цифрової взаємодії органів публічної влади, наукову новизну та практичні рекомендації, що повністю відповідає змісту дисертаційної роботи та забезпечує належний рівень відкритості й наукової перевірюваності отриманих результатів.

Загалом отримані наукові результати є достовірними, науково новими, мають теоретичне й практичне значення, що відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії з публічного управління та адміністрування.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані як методологічна і прикладна основа для вдосконалення механізмів цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування. Запропоновані підходи сприяють удосконаленню стратегічних і нормативно-правових засад цифрової трансформації публічного управління, зокрема в частині забезпечення інтероперабельності інформаційних систем, впровадженню сучасних моделей цифрової взаємодії між органами влади, оптимізації організаційно-функціональної структури публічних інституцій відповідно до вимог електронного урядування, а також можуть бути використані у системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців у сфері цифрової трансформації, управління інформаційними системами та розвитку цифрових компетентностей.

Результати наукових досліджень аспіранта впроваджено у практичну діяльність органів публічної влади:

- Дмитрівської громади Ніжинського району Чернігівської області (довідка № 03/17 від 22.09.2025 р.);
- Гороδοцької міської територіальної громади Хмельницького району Хмельницької області (довідка № 38 від 10.10.2025 р.);
- Хмельницької обласної ради (довідка №2080/01-11 від 18.12.2025 р.).

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційного дослідження Попова Олександра Павловича засвідчив їхню повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації, викладені стисло.

Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені згідно з Вимогами до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи в цілому рецензоване дисертаційне дослідження Попова Олександра Павловича слід вказати на дискусійний характер окремих положень:

1. У роботі обґрунтовується необхідність інституційної консолідації управління інтероперабельністю та посилення ролі центрального координатора (Міністерства цифрової трансформації України). Водночас залишається дискусійним питання оптимального балансу між централізованим управлінням цифровими стандартами й платформами та автономією органів публічної влади різних рівнів. Надмірна централізація може знизити гнучкість і адаптивність локальних цифрових рішень, тоді як надмірна децентралізація – посилити фрагментацію цифрового простору.

2. Запропонована архітектурна модель та комплексна матриця оцінювання вирізняються високим рівнем концептуальної цілісності й наукової обґрунтованості. Разом з тим дискусійним є питання їх практичного впровадження в умовах обмежених кадрових, фінансових та організаційних ресурсів органів публічної влади, особливо на місцевому рівні. Залишається відкритим питання, чи не створює надмірна складність інструментарію ризик формального або фрагментарного застосування.

3. Орієнтація на управління, засноване на даних, і застосування прогностичної аналітики та інструментів штучного інтелекту позиціонуються як перспективний напрям розвитку електронного урядування. Водночас дискусійним залишається питання потенційних ризиків, зокрема: алгоритмічної упередженості, непрозорості прийняття рішень, звуження управлінської дискреції та відповідальності посадових осіб. Це потребує глибшого обговорення етичних, правових і демократичних обмежень data-driven та AI-based рішень у публічному секторі.

4. У дисертації виокремлено національний, організаційний і технологічний рівні цифрової взаємодії, однак певну дискусійність викликає питання узгодженості їх впливу та співвідношення у системі електронного урядування, особливо з огляду на відсутність окремо визначеного регіонального рівня. Посилення ролі національного рівня, зокрема через інституційне врегулювання управління інтероперабельністю, розширення повноважень центральних органів, безумовно сприяє формуванню єдиних стандартів цифрової взаємодії. Водночас ефективність цифрової трансформації значною мірою залежить від організаційної спроможності конкретних органів публічної влади, їх кадрового потенціалу. У сукупності це породжує дискусію щодо виокремлення національного, організаційного і технологічного рівнів цифрової взаємодії.

Зазначені дискусійні положення не знижують якісний рівень дисертації О.П. Попова, її науково-теоретичну та практичну цінність і наукову новизну.

Загальний висновок та оцінка дисертації.

Дисертаційна робота Попова Олександра Павловича «Механізми цифрової взаємодії органів публічної влади в умовах розвитку електронного урядування» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень та висновків і запропонованих автором рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про глибоку наукову самостійність автора, високий рівень підготовленості дослідження.

Одержані автором результати забезпечують розв'язання актуального наукового завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування».

Дисертація відповідає вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а її автор Попов Олександр Павлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Рецензент:

доктор наук з державного управління, доцент,
декан факультету управління
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Ірина П'ЯТНИЧУК